

Balanç sociolaboral de l'any 2014 (I)

PENSIONS PÚBLIQUES INSUFICIENTS PER ARRIBAR A FINAL DE MES

*Amb aquest número 45 de **TEMES SOCIOECONÒMICS GADESOS** iniciam, com ja vàrem fer l'any passat, una sèrie de balanços del que ha passat a les Illes Balears a l'àmbit social i laboral durant 2014. En aquest primer, i mantenint la nostra vocació de flaix, tractarem de l'evolució de la cistella de pensions públiques (per incapacitat, jubilació, viudetat, orfandat i ajuda a familiars) de la Seguretat Social. Farem especial esment a les pensions de jubilació que són les més importants pel seu volum, i per ser les més genuïnament substituïdores de la percepció salarial o de la renda d'autònom.*

*Val a dir que les fons emprades són les que publica el Ministerio de Empleo y Seguridad Social. Cal fer, a demès, una important precisió: únicament farem referència a dades de pensions en vigor que, junt amb les noves pensions, incorporen aquelles prestacions reconegudes fa temps i que, en el millor dels casos, en els darrers anys s'han actualitzat únicament amb la variació oficial de preus (IPC), però han mantingut la seva quantia inicial. Malauradament, no podem diferenciar les xifres corresponents a les pensions reconegudes durant 2014, ja que encara no es disposa de les dades per a l'any complet. Aquest assumpte serà tractat en una pròxima entrega de **TEMES SOCIOECONÒMICS GADESOS**.*

Finalment s'ha d'advertir que empram les dades de desembre perquè, en matèria de pensions en vigor (totes les que es paguen, independentment de l'antiguitat de reconeixement), es pot considerar la mitjana del que ha succeït durant l'any.

1. Introducció

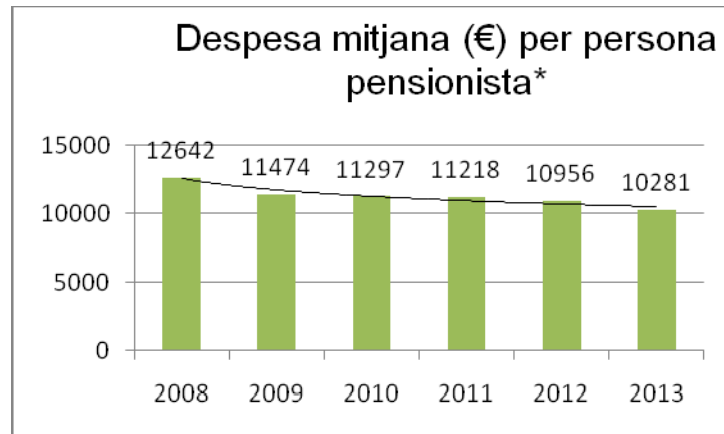
Les pensions són un tema recurrent a TEMES SOCIOECONÒMICS GADESO. Bona prova de l'interès per aquesta qüestió és que li vàrem dedicar el primer número.

No és una preocupació gratuïta car, com hem dit en moltes ocasions, les pensions públiques són claus per a la cohesió social, i una peça fonamental de l'Estat del Benestar, però també són un camp de batalla de la mercantilització de tots els àmbits de la vida.

L'ofensiva per fer negoci privat amb les pensions és intensíssima i, no debades, la promoció dels Plans Privats de Pensions revifa dia rere dia. El que és cert és que la situació de crisi i, principalment, les polítiques aplicades per a la seva gestió - austeritat i devaluació interna-, fan estralls en la percepció de seguretat i suficiència del sistema públic de pensions. Un bon exemple d'aquesta "crisi de confiança" es pot visualitzar en un estudi titulat "***El comportamiento ciudadano en la planificación de la jubilación***", recentment publicat per la Fundació Edad&Vida i VidaCaixa, del qual es poden extreure dos titulars: Un que afirma que "la meitat dels espanyols creuen que no arribaran a fi de mes amb la seva jubilació" i un altre que ve a dir que, en el conjunt d'Espanya, una de cada cinc persones menors de 55 anys creu que no cobrarà pensió pública i, dels que pensen que si en cobraran, el 59% preveu que serà baixa i insuficient. Tanmateix, car l'esmentat informe és molt més complex i aporta abundant informació, el podeu consultar a la secció de Dossiers de www.gadeso.org.

Malauradament, les administracions públiques no fan res per canviar aquestes incerteses envers el sistema públic de pensions que, no ens oblidem, és el que ha de garantir el compliment de l'article 50 de la Constitució Espanyola que, en relació a les pensions de jubilació, estableix amb total claredat que "els poders públics garanteixen, mitjançant pensions adequades i periòdicament actualitzades, la suficiència econòmica als ciutadans durant la tercera edat." Val a dir que no creiem que sigui un "oblit desinteressat", ans al contrari, el pensament neoliberal imperant és molt conscient que, a més economia determinada i governada privadament segons les regles de les mercaderies i no dels drets, més poder tenen els mercats i menys la societat organitzada democràtica i cívica. És a dir, els governs haurien d'estimular la confiança de la ciutadania en el sistema públic de pensions com una senya d'identitat de la democràcia. La millor "campanya a favor de lo públic en matèria de pensions" és la millora de les pensions, garantint la seva suficiència. Voler garantir el futur del sistema amb pensions insuficients és un contrasentit.

I tanmateix la insuficiència de la majoria de les pensions és, ara mateix, una realitat. A les Illes Balears, amb un cost de la cistella de la compra per damunt de la mitjana espanyola, seguim amb pensions inferiors en més d'un 8% al valor mitjà de les del conjunt d'Espanya. No és estrany que la despesa mitjana realitzada per les persones pensionistes il·lenques tingui una tendència a la baixa:

Font: Enquesta de Pressupostos Familiars 2013 (INE)
*Beneficiària de qualsevol pensió contributiva o subsidi

L'any 2014 ha consolidat la situació històrica d'insuficiència de les pensions públiques. Tot seguit veurem les principals dades.

2.- Les xifres més rellevants:

- ✓ El total de població balear beneficiària de pensions de la Seguretat Social arriba, en 2014, a 179.912 persones, el 16% del total de població censada. L'any 2014 registra un creixement de 2.748 persones beneficiàries (+1,6%) en relació a l'any anterior.
- ✓ El col·lectiu majoritari és el de pensionistes de jubilació, amb 111.580 persones (el 62% sobre el conjunt de persones beneficiàries)
- ✓ El segon col·lectiu en importància és el de pensionistes de viudetat, que suma un total de 44.080 persones. És a dir, una de cada quatre pensions pagada és de viudetat.
- ✓ L'any 2014 acabà amb un valor mitjà del total de pensions en vigor a Balears de 805,55 euros (un 8,1% menys que la mitjana espanyola).
- ✓ En el període 2009-2014 el nombre de pensions de jubilació s'ha incrementat en 16.150 persones (un 19,9%).
- ✓ En 2014, la quantia mitjana de la pensió de jubilació va ser a Balears de 923,70 euros. En el període 2009-2014, aquesta quantia ha augmentat per a Balears en 144,77 euros, és a dir un 18,6%; i pel conjunt d'Espanya ha crescut en 146,20 euros (un 17%).
- ✓ Hi ha una lleugera disminució del diferencial negatiu del valor mitjà de les pensions de jubilació il·lenques en relació a les del conjunt de l' Estat. L'any 2009 aquesta diferència era de -9,3% i l'any 2014 acabà en un -8,3%.

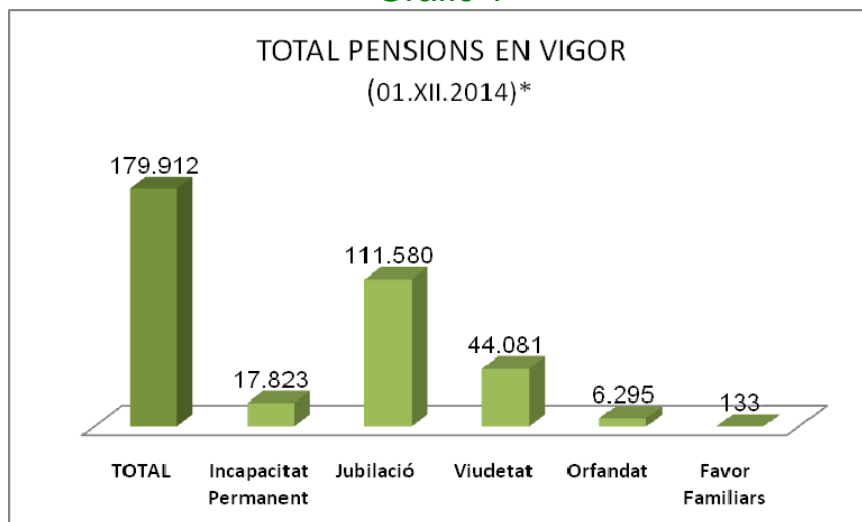
3.- La població beneficiària

El gràfic 1 fa referència al nombre de persones de les illes que cobren alguna pensió de la Seguretat Social. El col·lectiu d'aquestes persones beneficiàries representa el 16% del total de la població resident a Balears a 01.01.13.

Aquesta dada ens dóna una idea de la importància que tenen les pensions en termes de massa monetària per al consum i l'estalvi. S'ha de tenir en compte que la xifra de persones residents (1.115.841) inclou a la població resident menor d'edat. Tanmateix, la situació actual del mercat laboral, amb un atur de llarga durada estructural, una disminució de la renda disponible a les llars i la gairebé impossibilitat d'emancipació dels joves, ha reforçat el paper de matalàs social d'aquestes prestacions públiques.

Val a dir que l'any 2014 es registra un creixement de 2.748 persones beneficiàries (+1,6%) en relació a l'any anterior.

Gràfic 1

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

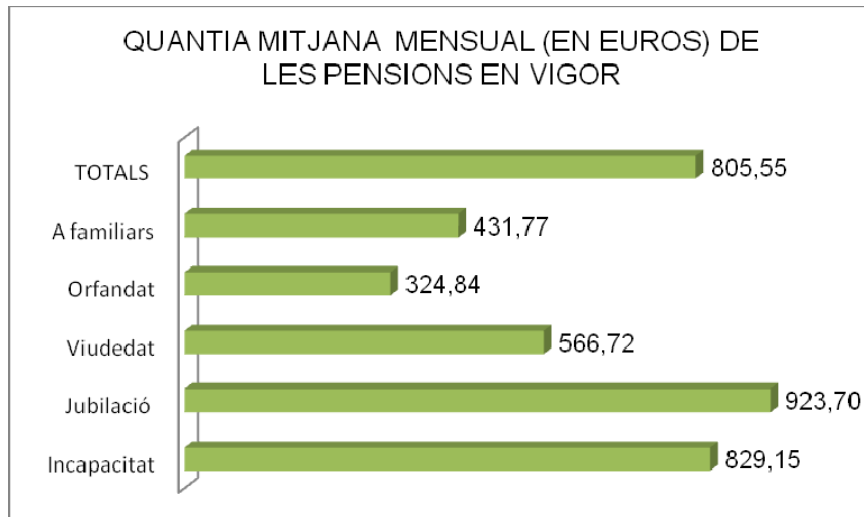
* En totes les gràfiques empram les dades de desembre perquè en matèria de pensions en vigor (totes les que es paguen independentment de l'antiguitat de reconeixement) es pot considerar la mitjana del que ha succeït durant l'any.

De la gràfica anterior també s'han de comentar dues coses més: a) el pes molt majoritari de les Pensions de Jubilació (el 62% sobre el conjunt de la cistella), i b) que el 24,5% de les pensions pagades són de viudetat.

4.- Quantia de les pensions

Pel que fa a la quantia del total de les pensions, a Balears l'any 2014 tingueren un valor mitjà de 805,55 euros. La pensió de jubilació -la més nombrosa i la que és més clarament substitutiva de qualsevol altra percepció salarial- té un valor mitjà de 923,70 euros.

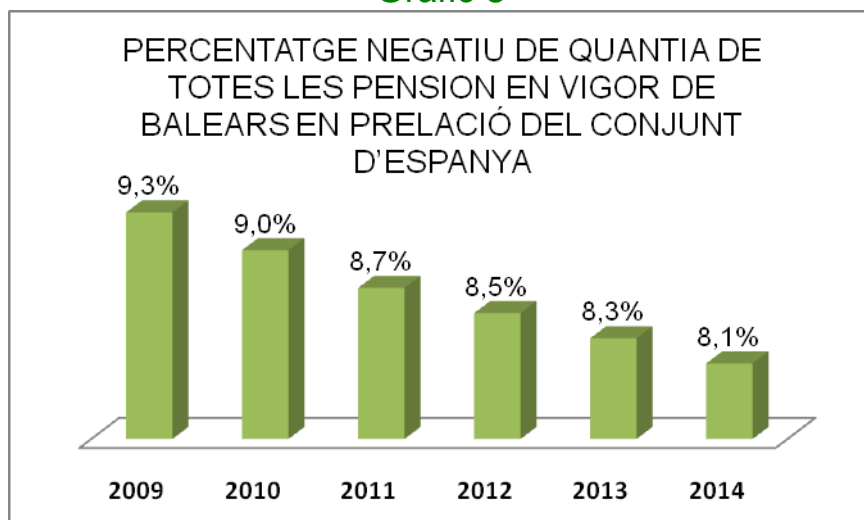
Gràfic 2

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

El gràfic 3 ens mostra la lleugera, però constata, disminució del diferencial negatiu del valor mitjà de les pensions il·lenques en relació a les del conjunt de l'Estat. La causa no és una millora de les pensions il·lenques, ans al contrari, el que està succeint és que el mercat laboral espanyol se sembla cada pic més a l'illenc quant a temporalitat i precarietat laboral.

Gràfic 3

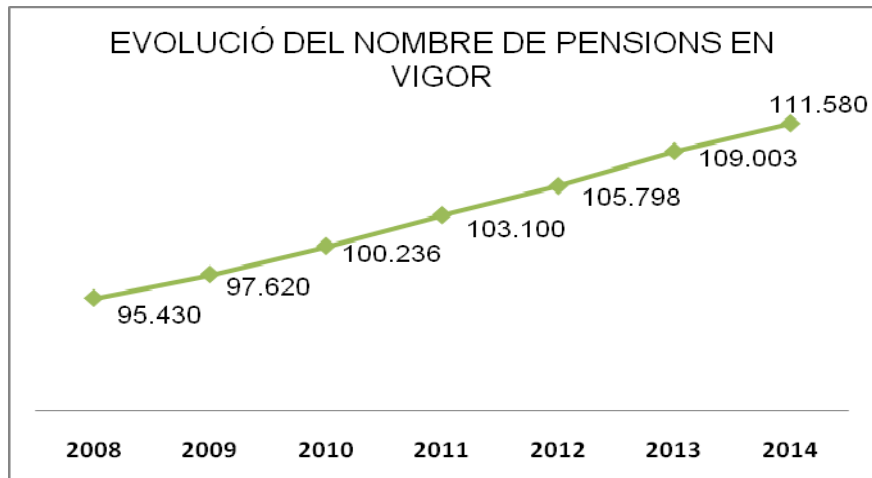
Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

5.- Les pensions de jubilació

La pensió per jubilació és, sens dubte, la més important del conjunt de la cistella de pensions i del conjunt de l'acció protectora de la Seguretat Social. De fet, gairebé sempre que es parla de pensions, s'identifica pensió amb pensió per jubilació. Per aquesta raó convé analitzar els següents aspectes:

1.- El creixement del nombre de pensionistes per jubilació: en un any aquest creixement ha estat del 2,4% (2.577 en termes absoluts). En el període 2009-2014 el col·lectiu de pensionistes per jubilació s'ha incrementat un 16,9% (16.150 nous pensionistes).

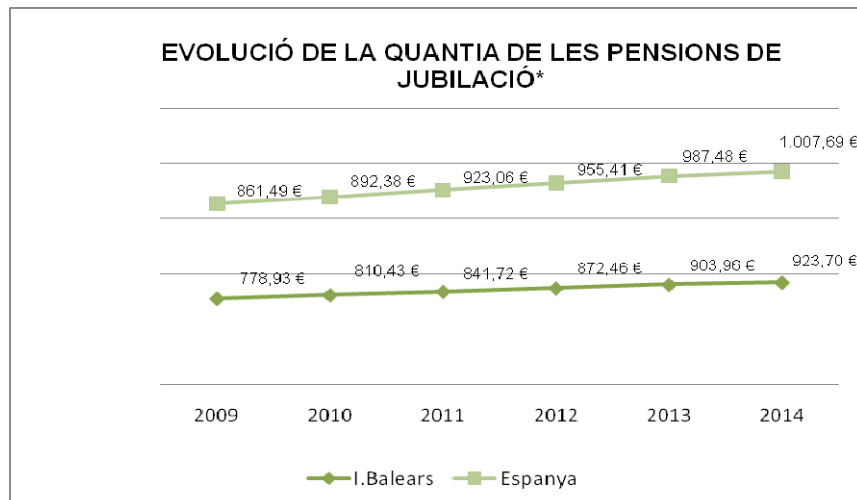
Gràfic 4

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social

2.- L'evolució del valor de la jubilació. Al gràfic següent es pot observar com l'evolució del conjunt que les quanties mitjanes de les pensions de jubilació en vigor tenen una trajectòria moderadament ascendent. En el sexenni analitzat, les pensions de jubilació il·lenques en vigor han augmentat en 144,77 euros, és a dir un 18,6%. Les del conjunt d'Espanya han crescut en 146,20 euros (un 17%).

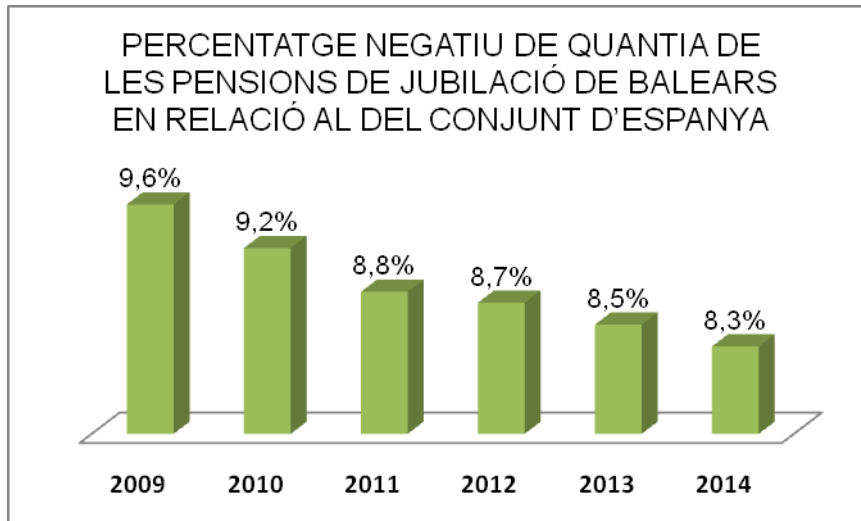
Gràfic 5

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social

3.- Al gràfic següent es pot observar que les pensions de jubilació també tenen una lleugera, però constatat, disminució del diferencial negatiu del valor mitjà de les pensions de jubilació il·lenques en relació a les del conjunt de l' Estat.

Gràfic 6

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social

6.- Conclusions de la Fundació Gadeso:

⇒ Amb les dades disponibles de 2014 hom pot concloure que la percepció ciutadana sobre la insuficiència de les pensions s'estén i té base en fets objectius.

⇒ És inqüestionable que les pensions públiques han estat sempre claus per a la cohesió social i una peça fonamental de l'Estat del Benestar. També sembla que no està en discussió que s'han convertit, per un gran nombre de famílies, en un importantíssim matalàs per a no agreujar el procés d'empobriment de moltes llars copejades per la greu crisi, l'atur i les polítiques de retallades dels serveis socials bàsics. Però la prolongació de la situació de crisi social ha fet que cada pic hi hagi més pensions manifestament insuficients per arribar a fi de mes.